

Vnitřní x vnější / Vnější x vnitřní

V dějinách evropského myšlení musel být objeven „subjekt“, a to na základě jiného objevu, totiž „nitra“ na rozdíl od „vnějšku“. Tento druhý, ve skutečnosti první objev můžeme připisat hlavně Leibnizovi, který však důležitost (a svébytnost) „nitra“ mylně podpíral znicotněním vnějšku. Toho se ovšem nemohli přidržet němečtí romantičtí filosofové, a tak zachovali vnějšek („objektivitu“), ale pouze jako závislou na „subjektu“ (a z něho se odvozující). Tato nová nerovnováha silně vadila Hegelovi, a proto se pokusil o jakousi syntézu tím, že vztah mezi nitrem a vnějškem chápal (v jistém ohledu po vzoru Spinozově) jako „paralelní“ resp. navzájem k sobě vztažený jako „idem“ (co není zvnějšnění, nebylo ani uvnitř). Tuto „pseudo-dynamiku“ obousměrného překračování ve smyslu zvnějšňování a zvnitřňování však brzo rozhýbal Kierkegaard, trvající na tom, že uvnitř je vždycky víc, než se může zvnějšnit, což ovšem bylo pak snadno možno obrátit tak, že ani všechno vnější se nikdy nemůže v úplnosti zvnitřnit. Proto už nemůžeme mít za to, že mezi vnitřním a vnějším panuje totožnost, identita; naproti tomu však musíme zachovat totožnost či identitu v jiném smyslu: určité vnitřní náleží vždycky neodlučně k určitému vnějšmu (i naopak), a proto teprve obojí spolu tvoří opravdový „celek“.

(Písek, 121223-1.)